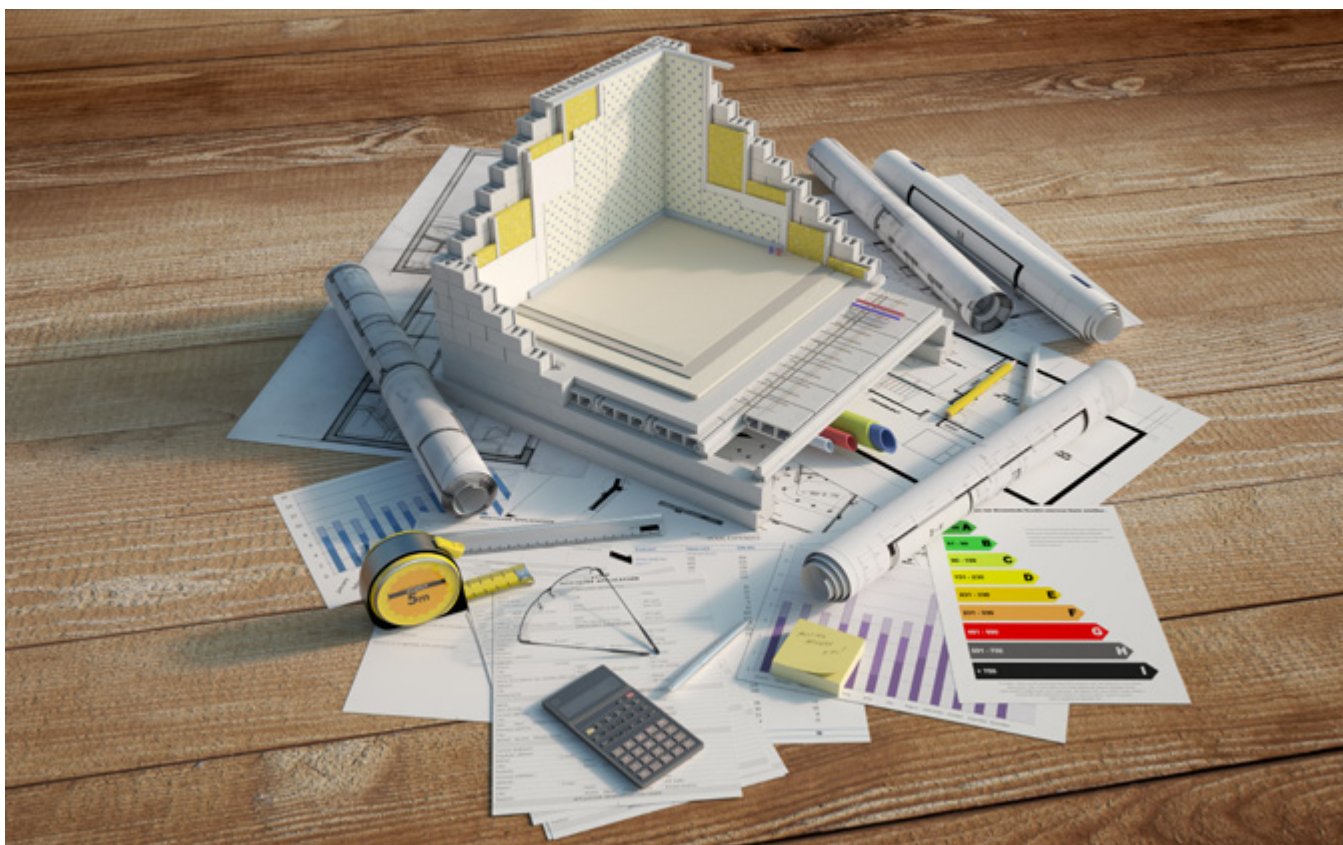

Kā ēku renovācija ietekmē iedzīvotāju ikdienu

Nemot vērā klimatiskos apstākļus Eiropā, tieši ēkas ir viens no lielākajiem siltumenerģijas patērētājiem Eiropas Savienībā (ES). Lai sarāžotu šo siltumu, tiek radīta vairāk nekā trešdaļa no kopējām ES siltumnīcas efekta gāzu emisijām. Lai līdz 2050. gadam panāktu klimatneitralitāti visā Eiropā, nepieciešams ne tikai rūpēties par jaunbūvju energoefektivitāti, bet arī renovēt esošās ēkas.

Pieaugot energoresursu cenām un vides prasībām, ikviens meklē risinājumus, kā samazināt neefektīvos tēriņus, – visi taču vēlas dzīvot energoefektīvā un ērtā ēkā, kas nodrošina gan zemu rēķinu, gan mazāku ietekmi uz apkārtni un vienlaikus labu dzīves kvalitāti. Kā ēku atjaunošana ietekmē iedzīvotāju ikdienu? Uz šo jautājumu atbildi varēja gūt “Elektrum” Energoefektivitātes centra rīkotajā vebinārā “Kā ēku renovācija ietekmē iedzīvotāju ikdienu?”.

Trīs ceturtdaļas Latvijas ēku joprojām nav energoefektīvas

Eiropas Parlamenta deputāte **Inese Vaidere** uzsvēra, ka energoresursu cenas šobrīd ir augstas un tās, nenoliedzami, ietekmēs arī šī brīža situācija Eiropā, īpaši Ukrainā notiekošās karadarbības dēļ.

“Renovācija sniedz vairākus praktiskus ieguvumus. Daudzas ēkas ir novecojušas, slikti ventilētas un arī nepietiekami apsildītas, un ar paaugstinātu mitrumu. Tas viss kaitē iedzīvotāju veselībai un drošībai. Savukārt energoefektīvu ēku uzturēšana

ir krietni lētāka, atjaunojot mājokli, tiek palielināta arī īpašuma vērtība. Ēku atjaunošana ļauj siltumenerģijas patēriņu samazināt vairāk nekā uz pusi. Tāpat tā ļauj pazemināt atkarību no agresīvās kaimiņvalsts dabas resursiem – dabasgāzes. Ēku renovācija ir arī nozīmīga Eiropas zaļā kursa daļa. Tāpat svarīgi, lai Eiropā noteiktās ēku energoefektivitātes prasības nekļūtu par nepanesamu Latvijas iedzīvotājiem, īpaši ar zemākiem ienākumiem. Par spīti ieguvumiem no renovācijas, trīs ceturtdaļas Latvijas ēku joprojām nav energoefektīvas, trūkst pietiekama valsts atbalsta vēsturisko ēku renovācijai,” tā Inese Vaidere.

G. Silovs

Kur iegūt finansējumu

Lai ēkas renovētu, nepieciešami ievērojami finanšu līdzekļi. Par to, kādu atbalstu iespējams saņemt, vebināra dalībniekiem stāstīja Ekonomikas ministrijas speciālists **Gatis Silovs**: “No Eiropas Savienības struktūrfondiem pieejamas četras prioritātes: klimats un energoefektivitāte (698,5 milj. eiro; EUR), ekonomikas transformācija un produktivitāte (520,8 milj. EUR), nevienlīdzības mazināšana (205,5 milj. EUR) un digitālā transformācija (183,5 milj. EUR).”

Klimata un energoefektivitātes sadaļā ir vairākas programmas, kas ir domātas energoefektivitātes uzlabošanai dažādu tipu ēkās un uzņēmumos. Papildus Ekonomikas ministrijas atbalstam ir pieejams arī Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas (VARAM) atbalsts, taču VARAM programmas lielākoties paredzētas pašvaldībām.

Eiropas prasības nosaka, ka, īstenojot ēkas renovāciju, jāpārnāk vismaz 30% siltumenerģijas ietaupījums. Statistika liecina, ka šādu ietaupījumu sasniedz visas renovētās ēkas. Taču tas atkarīgs no tā, cik sliktā stāvoklī ēkas ir pirms atjaunošanas. Būtiski saprast, ka Eiropas finansējums tiek dots tieši siltuma patēriņa samazināšanai.

Programmā “Komersantu energoefektivitātes paaugstināšana” paredzēts vairāk nekā 166,9 miljonus liels finansējums no trim dažādiem fondiem. Finansējums 2022. gada vidū būs pieejams ar Attīstības finanšu institūciju “Altum”. Atbalsts būs aizdevuma formā – summā līdz pieciem miljoniem EUR ar aizdevuma termiņu līdz 20 gadiem. Projekta veiksmīgas īstenošanas gadījumā paredzēta kapitāla atlaide aizdevuma pamatsummas dzēšanai līdz 30%, bet ne vairāk kā 1,5 milj. EUR. Programmas mērķauditorija – komersanti un rūpniecības uzņēmumi. Plānots atbalstīt aptuveni 790 komersantu. Finansējumu varēs iegūt iekārtu iegādei energoefektivitātes paaugstināšanai, esošo rūpnieciskās ražošanas jaudu modernizēšanai, uzstādot energoefektīvākas un atjaunīgo energoresursu (AER) tehnoloģijas izmantojošas ražošanas un ra-

I. Vaidere

žošanu nodrošinošas blakusprocesu iekārtas, ražošanas teritorijā esošo iekšējo un ārējo inženiertīklu un inženiersistēmu nomaiņai pret energoefektīvākām, atjaunīgo energoresursu tehnoloģiju ieviešanai.

Tāpat 2022. gada vidū programmā “Energoefektivitāte dzīvojamās ēkās – daudzdzīvokļu ēkās un privātmājās” sadarbībā ar “Altum” būs pieejams 229,6 milj. EUR finansējums dzīvokļu un privātmāju īpašniekiem.

Arī šie būs aizdevumi vai garantijas ar kapitāla atlaidei aizdevuma pamatsummas dzēšanai. Tie paredzēti siltummezglu un radiatoru, logu nomaiņai, bēniņu, pagraba pārsegumu siltināšanai, fasādes renovācijai un siltināšanai un citām līdzvērtīgām darbībām.

Šajā pašā laikā būs pieejami granti programmā “Energoefektivitāte valsts ēkās” 176,1 milj. EUR apmērā. Atbalsta sniedzējs šajā gadījumā būs Centrālā finanšu un līgumu aģentūra. Finansējums būs pieejams energoefektivitātes uzlabošanai, viedas energovadības un atjaunīgo energoresursu izmantošanas pasākumiem valsts īpašumā esošajās ēkās.

Centralizētās siltumapgādes uzņēmumi, pašvaldības un māsaimniecības ar “Altum” atbalstu varēs pretendēt uz 56,5 milj. EUR lielu finansējumu programmā “Siltumapgāde un aukstumapgāde” kombinēta finanšu instrumenta veidā, kas paredzēts energoefektivitātes paaugstināšanai centralizētajā un individuālajā siltumapgādē un aukstumapgādē, AER un neemisiju tehnoloģijas izmantojošu iekārtu ieviešanai centralizētajā un individuālajā siltumapgādē.

Savukārt elektroenerģijas ražošanas komersanti, pašvaldības, elektroenerģijas energokopienas un māsaimniecības sadarbībā ar “Altum” varēs pretendēt uz 23,49 milj. EUR programmā “Atjaunojamo energoresursu enerģijas veicināšana – saules enerģija u. c.”. Finansējums paredzēts saules elektroenerģijas ražošanas iekārtu, akumulācijas iekārtu un ar to darbību saistīto viedo risinājumu uzstādīšanai, kompetences un kapacitātes celšanai atjaunīgo energoresursu un gaisa piesārņojuma jautājumos.

Kliedē vairākus mītus

Kā atjaunot ēku Rīgā? Kur vērsties pēc palīdzības? Uz šiem jautājumiem atbildes sniedza **Jānis Ikaunieks** no Rīgas enerģētikas aģentūras. Rīga ir izvirzījusi visai ambiciozus mērķus – renovēt vismaz 2000 ēku līdz 2030. gadam. Jānis Ikaunieks atklāja, ka pēc atjaunošanas tipveida ēkām Latvijā siltumenerģijas patēriņš samazinās vidēji par 55 procentiem. Ēkā pēc renovācijas pazeminās izdevumi siltumenerģijai, remontdarbiem, Rīgā, ja ēkai ir atjaunotas un siltinātas visas fasādes, tiek piemērota nekustamā īpašuma nodokļa atlaide. Ēkas konstrukcijas vairs netiek bojātas, un tiek pagarināts tās mūžs, pieaug iemītnieku komforta līmenis, tā kļūst vizuāli pievilcīgāka, palielinās īpašuma vērtība. Iekšējās sienas, tiek samazināts pelējuma veidošanās risks.

Jānis Ikaunieks kliedēja arī vairākus mītus. Piemēram, “kredītaistības ir lielas un palielina maksājumus”. Energoefektivitātes projektu rezultātā ir iespējams samazināt siltumenerģijas patēriņu ēkas apkurei par 50–60 procentiem, kas tiek izmantoti investīciju un kredīta maksājuma atmaksai. Tāpēc iedzīvotāju ikmēneša maksājums nepalielinās vai pieaugums ir neliels. Atjaunojot ēku, rodas citi ieguvumi, kaut vai nekustamā īpašuma nodokļa atlaide 90% apmērā.

Vēl viens mīts: pēc renovācijas palielināsies pelējums. Savulaik tas tā patiešām bija, jo darbi netika veikti, ņemot vērā padomju laikā celto māju ventilācijas sistēmu īpatnības. Šobrīd ēkas atjaunošanas procesā tiek sakārtota ventilācijas sistēma, samazinās kondensāta veidošanās risks, temperatūra uz sienas virsmas un stūros palielinās, pieaug komforta temperatūra, un tiek nodrošināts optimāls telpas mikroklimats.

J. Ikaunieks

Vēl cits mīts: ēka nav jāatjauno, jo ir labā stāvoklī. Būvzinieki jau sen brīdina, ka dzīvojamais fonds Latvijā ir novecojis un ir sliktā tehniskā stāvoklī. Renovējot ēku kompleksu, norobežojošās konstrukcijas, šuves un plaisas tiek atjaunotas un iekonservētas zem siltumizolācijas slāņa – tās vairs netiek

Energoefektīvi renovēta daudzdzīvokļu dzīvojamā ēka Ādažos

A. Valdovskis

pakļauts ārējo laikapstākļu ietekmei. Tāpēc pieaug prognozētais ēkas dzīves cikla ilgums. Ēka kļūst skaistāka, un ievērojami pieaug tās vērtība. Ieguldījums ēkas atjaunošanā ir līdzvērtīgs tās vērtības pieaugumam.

Vēl kāds mīts: ēku renovēšanas kvalitāte ir slikta. Latvijā kopš 2009. gada atjaunots ap 1000 ēkām. Ēku atjaunošanas process tiek īstenots atbilstoši būvniecības likumam, tiek pilnveidoti būvnormatīvi kvalitatīvu projektu ieviešanai. Tāpat būvniecības konkurss ierobežo materiālu izvēli, speciālistu atlasī un citas ar būvniecību saistītās lietas. Savukārt būvuzraugs nodrošina labu būvniecības rezultātu. Arī mājas iedzīvotāji var iesaistīties būvniecības procesā un ziņot būvuzraugam par pamanīto.

Rīgas enerģētikas aģentūra piedāvā tiešsaistes konsultācijas, klātienes tikšanās un apmācības, atbalstu tehniskās dokumentācijas sagatavošanai un pilna cikla energoefektivitātes projektu vadību – no idejas līdz ēkas atjaunošanai.

Nākotnes standarts – uzlāde pie katras ēkas

AS “Latvenergo” elektrotransporta uzlādes tīkla vadītājs **Ansis Valdovskis** skaidroja, ka, pieaugot elektroauto skaitam, nepieciešams arvien vairāk uzlādes punktu. Taču uzlādes vietas visbiežāk ir pie lielajiem autoceļiem, tirdzniecības un sporta centriem. “Latvenergo” izveidojis jau 95 publiskas pieslēgvietas, tajā skaitā Rīgas mikrorajonos.

Lai izveidotu uzlādes vietu, nepieciešams iegūt visai daudz saskaņojumu. Pēc dzīvokļu īpašuma likuma, var būt vajadzīgi pat trīs lēmumi: atļauja par kopīgās uzlādes stacijas izmantošanu, atļauja uzlādes stacijas izbūvei, noteikumu sagatavošana, kā starp īpašniekiem izmantot kopīgu zemi. Tāpat iespējamas problēmas ar uzlādes punktu pieslēgumu, jo daudzām ēkām ir nepietiekoša pieslēguma jauda, ir pilsētu politikas veidotāju viedoklis, ka vajag aizliegt auto novietošanu pie dzīvojamajām ēkām, nav skaidrs, kas pārvaldīs un kas būs atbildīgs par uzlādes staciju un tās infrastruktūru, kā tiks veikti norēķini, un citas problēmas.

Protams, tās visas iespējams atrisināt un uzlādes vietas ierīkošanu var iekļaut mājas renovācijas projektā. Var izvietot uzlādes vietas blakus daudzdzīvokļu mājām jau esošajos stāvlaukumos, vai arī var veidot tā saucamos uzlādes stāvlaukumus jeb *charging hubs*.

Izglītojoši vebināri “Elektrum” Energoefektivitātes centrā

“Elektrum” Energoefektivitātes centrs ar vairāk nekā 24 gadus uzkrāto pieredzi izglīto par daudzveidīgiem risinājumiem energoefektivitātes paaugstināšanā, regulā-

ri rīkojot bezmaksas vebinārus un pasākumus, sniedzot konsultācijas. Visi šī vebināra materiāli ikvienam ir pieejami elektrum.lv/seminari sadaļā “Semināru arhīvs”. **E&P**